

TEXTILIMPORTÖRERNA

Vi förenklar för dig som bedriver handel med textil, läder och skor

17/3-2021

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

elin.simonsson@regeringskansliet.se

Remissyttrande

Remiss: SOU 2020:72 Ett producentansvar för textil

Diarienummer: M2020/02005

Textilimportörerna är en branschorganisation som funnits sedan 1982 och vi företräder cirka 100 små, medelstora och stora företag som alla bedriver handel med textilier, lädervaror, kläder och skor.

Vi har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter till Finansdepartementets remiss om utformandet av ett svenskt producentansvar för textil, vilken bygger på utredningen SOU 2020:72.

Sammanfattning

- Utredningen bygger inte på principen att förorenaren betalar. Den bygger felaktigt på principen om leverantörens eviga ansvar. Det har gjort utredningen ofullständig och kräver stora insatser i den fortsatta beredningen av frågan.
- De juridiska frågorna är inte tillräckligt utredda. De företag som levererar varor till marknaden har ett obegränsat ansvar men får enligt förslagen inte bestämma över de varor de har ansvar för. Det är ett orimligt förhållande.

- Utredningen är för begränsad och utredaren antyder att det finns andra sätt att lösa problemet som utredningen haft att utreda på andra och bättre och rationellare sätt till exempel genom att låta kommunernas avfallsmonopol kvarstå.
- Utredningens förslag till insamlingssystem är för komplext och det finns stor risk att det inte kan förverkligas.
- Det grundläggande problemet med utredningen är att förutsättningen för att dess förslag ska kunna förverkligas är att det måste finnas en efterfrågan på det insamlade materialet. Vi ser inte några förutsättningar att en sådan efterfrågan ska uppstå inom överskådlig tid.
- Eftersom utländska leverantörer kan välja om man vill vara med i såväl det nu föreslagna systemet med producentansvar för textil, som det tidigare föreslagna systemet med skatt på kemikalier i kläder och skor, uppstår snedvriden konkurrens till nackdel för företag baserade i Sverige som måste följa svensk lag. Dessa riskerar att bli så stora att de svenska företagen tvingas flytta ur landet.
- Vi anser att frågan om ett producentansvar för kläder måste anstå tills det finns en efterfrågan på textilfibrer utvunna ur befintliga textilvaror. Om inte så kommer ett textilberg att byggas och som kan komma att bli så stort och kostsamt att systemet med producentansvar rasar ihop.

Utredningen bygger inte på principen om att förorenaren betalar

Utredningen uttalar återkommande i sitt betänkande att hela dess förslag bygger på principen om att "förorenaren betalar". Det är inte sant av det skälet att textilbranschen inte levererar något avfall till den svenska marknaden. Branschen levererar fullgoda produkter som med en sammanfattning kan konstateras gör det möjligt för människor att bo i den klimatzon Sverige tillhör. Branschen levererar kläder anpassade till årstiderna och verksamheter såväl inomhus som utomhus.

Att påstå att branschen förorenar Sverige är att uttrycka ringaktning för en av de viktigaste aktiviteterna, tillsammans med livsmedelsproduktion och byggande som alltså gör det möjligt för människorna att bo i vårt land.

Avfall uppstår inte förrän konsumenterna av kläder och hemtextilier med mera använt varorna färdigt och gör sig av med dem genom att lämna dem som avfall. Det är alltså konsumenterna i den mån de slänger textilierna som avfall, som är förorenaren.

Om utredningen utgått från den självklara utgångspunkten, eller snarare att regeringen utgått från den självklara och språkligt förståeliga utgångspunkten, hade den inte kunnat låta bli att utreda hela denna fråga. Och de huvudsakliga alternativen d.v.s. förutom ett producentansvar en utveckling av det system som växt fram under decennier och som tjänat Sverige väl, nämligen att fortsatt låta kommunerna ta hand om konsumenternas avfall.

Det enda egentliga problemet med den nuvarande ordningen, om det verkligen är ett problem i vårt klimat att textilavfallet bränns för värmeproduktion, har man kunnat bli av med allt eftersom tekniker utvecklas för att göra textilavfall till fibrer. Det är för övrigt det enda nya som nämns i utredningen. Återanvändning av kläder kan kanske ökas i någon mån, mycket osäkert hur mycket, med tanke på de goda resultat som redan föreligger genom "frivilligorganisationernas" verksamhet. Återanvändning i form av trassel, stoppning, papperstillverkning är mycket begränsad att döma av utredningen. Denna typ av återanvändning verkar inte gillas av utredaren och vi undrar varför?

Vad utredningens förslag i stället grundar sig på är principen om det aldrig upphörande ansvaret för företagets produkter. Det enda sättet för ett företag att slippa det eviga ansvaret för de produkter man sålt är att lägga ner verksamheten.

Juridiska frågorna inte tillräckligt utredda

Juridiskt sett är det förvisso inte oproblemiskt att företag ska ansvar för varor man inte äger och där ansvaret för att varan inte är felaktig varar i två år enligt konsumentlagstiftningen. Det är ju till exempel otänkbart att ett företag skulle kunna kräva tillbaka en vara från en konsument.

Men när så konsumenten beslutar att varan ska övergå till avfall får, oberoende av den tid som förflutet sedan varan såldes, leverantören åter igen ägarskap av varan. Om någon annan, till exempel en frivilligorganisation, anser att varan har något värde och vill använda det ska den ursprunglige leverantören gå miste om ägarskapet. Staten säger till branschens företag; Du får endast tillbaka varan om den är värdelös. Allt värde har andra än Du rätt till.

Det måste rimligen finnas några äganderättsliga principer som förhindrar en sådan ordning. Till exempel borde det vara en självklarhet att om principen om det oinskränkta ansvaret skall gälla alla textilvaror som en konsument gör sig av med, bör ägarskapet oinskränkt övergå till leverantören. De som vill utnyttja ett restvärde i leverantörens varor och avfall måste självklart betala för det. Allt annat utgör en konfiskation och kan inte vara i enlighet med gällande rätt. Vi måste här erinra om att den tidigare mycket lättvindiga inställning den svenska staten har haft till äganderätten ändrats i och med Sveriges medlemskap i EU. EU hedrar äganderätten. Vi anser inte att utredningen har diskuterat sina förslag i rättsliga termer. Det måste göras under ärendets fortsatta beredning.

Vi vill understryka att denna problematik hade kunnat undvikas om producentansvarlinjen hade undvikits till förmån för det outhärdliga alternativet om kommunernas avfallsmonopol.

Utredningen för begränsad

Utredningen föreslår ett producentansvar som ska åstadkomma miljönytta genom ökad insamling av textil för återanvändning och av textilavfall för återvinning.

Genom att utredningen låstes till den premissen kan man inte hävda att frågan utretts.

Vidare skulle ansvaret läggas på producenterna enligt principen om att förorenaren betalar. Eftersom det inte är producenten som förorenar skjuter utredningen helt bredvid målet. Utredningen är på de grunderna undermålig även om utredningen är oskyldig på grund av att den av regeringens direktiv hindrats från att göra ett acceptabelt arbete.

Svensk avfallshantering i dag

Sveriges hantering av textilavfall är i internationell jämförelse högtstående. Vi lägger inget textilavfall på deponi vilket hör till undantagen i världen. Vi använder avfall som bränsle i värmeverk. Avfall är billigt bränsle och textil består antingen av cellulosafibrer eller fibrer tillverkade av olja. Värmeproduktion är förvisso en sista utväg men det finns ju ingen annat. Om textilavfall inte används måste det ersättas av annat bränsle. Det finns heller inget krav från EU (utredningen sid 329) att medlemsstaterna ska införa producentansvar för textil.

Varuomfattning

Textilimportörerna har ingen avvikande uppfattning i fråga om utredningens förslag till varuomfattning.

Ett alltför komplext system

Utredningen föreslår ett mycket komplext system för insamling. Vi ifrågasätter om det kommer att kunna fungera. I jämförelse med dagens system med väl definierade roller för samtliga aktörer i varans färd mot avfall föreslår utredningen en byråkratisk koloss. I förslaget finns dessutom inbyggt en "Svarte Petter" i form av ett krav på att branschen ska lagra textilvaror hur länge som helst.

Grundläggande problemet

Utredningen beskriver ett insamlingsystem och hur detta ska fungera i detalj men den grundläggande frågan om hur det ska bli efterfrågan på fiber av något sämre kvalitet och om fiberåtervinningen sker fler än en gång verkar det inte finnas någon uppfattning om.

Förr i tiden fanns system för insamling och återvinning av lump.

Vi föreslår att man utreder varför dessa upphörde och vad krävs för att få i gång ett sådant system igen.

Om det fanns en efterfrågan på återvunna fibrer hade denna fråga inte behövt behandlas alls. Marknaden hade löst problemet bara det fanns en efterfrågan. Är det i slutändan så att branschen och eventuellt skattebetalarna som ska subventionera, inte bara ett insamlingsystem utan även sorteringsanläggningar och produktionsanläggningar för återvinna fibrer och kanske till och med ett lagstadgat inmalningstvång för att dessa fibrer ska användas? Visserligen tror sig utredningen veta att jungfruliga fibrer inte kommer att räcka för det behov av textilier världens växande befolkning kommer att efterfråga. Så har dock alltid varit fallet men marknadskrafterna har alltid löst det problemet och det finns inget som talar för att det inte kommer att ske i framtiden också.

Vi noterar att de i utredningen och runt utredningen medverkande experterna just tagit upp frågan om byggande av lager som man inte ser något slut på, som ett stort problem. Det grundar sig enligt oss bland annat på att utvecklingen gällande att tillvarata fibrer på ett kostnadseffektivt sätt tar tid och därav att det kommer bli ett stort problem med lager.

Återanvändningen

I det nuvarande systemet fungerar återvinningen för återanvändningen väl. Det är möjligt att den skulle kunna bli något större. För det behöver man inte göra om systemet som sådant. Utredningen diskuterar inte heller hur mycket större återanvändningen skulle kunna bli. Utredningen tror för sin del att återanvändningen av textilier kan komma att minska ute i världen då levnadsstandarden ökar. Vi anser att den frågan kan behandlas när den uppstår.

Textila flöden och miljöpåverkan

I avsnittet *textila flöden och miljöpåverkan* redogör utredningen utmärkt för området. Vi konstaterar att avsnittet i huvudsak utgör en katalog över alla problem som föreligger för att utredningens förslag ska kunna förverkligas utan tvångsåtgärder. Så noterar utredningen till exempel på sid 126 *"att återvunnen fiber minskar en produkts totala klimatpåverkan med mellan 5 och 10 procent jämfört med att använda jungfrulig fiber"*. Det är ju inte särskilt imponerande eller motiverande siffror.

Remake

Textilimportörerna hoppas att "remake" av textilier kan få någon omfattning men vi ser inte att det skulle bli någon stor omfattning av en sådan verksamhet. Vi ser inte att förutsättningarna i jämförelse med nuvarande situation skulle ändras på något avgörande sätt.

Snedvriden konkurrens

Som visade sig i remissopinionen på utredningen om en kemikalieskatt på kläder och skor så kan utländska företag som levererar varor per post till svenska konsumenter efter själva välja om de vill betala kemikalieskatt i Sverige eller inte.

Producentansvarsutredningen för textil slår fast att så är fallet när man på sid 26 konstaterar att *"det föreligger ett flertal olika praktiska och juridiska hinder som sammantaget innebär att det inte är möjligt att säkerställa att alla aktörer behandlas lika och tar sin del av ansvaret för insamlingen och hanteringen av textilavfallet"* och vidare (samma sida) att *"det finns en risk att utländska producenter som säljer textil på distans direkt till svenska slutanvändare - - - inte uppfyller sitt producentansvar"*

Man måste se dessa båda saker i ett sammanhang och man kan då konstatera att incitamenten är mycket starka för att inte betala den svenska kemikalieskatten eller vara med i det svenska producentansvaret för textilier. Det är t.o.m. möjligt att incitamenten är så starka att vi får se svenska företag som omlokaliserar sin distribution till svenska

konsumenter och andra slutanvändare till Polen eller de baltiska länderna som dessutom har kostnadsfördelar i största allmänhet jämfört med den svenska marknaden och arbetsmarknaden.

Bortkastade pengar

Utredningen redogör i detalj för hur mycket ett producentansvarssystem kommer att kosta aktörerna på den svenska marknaden och kommer fram till en kostnad på 325 miljoner kronor per år. Det låter kanske inte så mycket i BNP-termer men frågan är vad Sverige och branschen får för pengarna. Landet får ett mycket mer byråkratiskt och komplicerat avfallshanteringssystem som inte har några belagda miljöfördelar jämfört med den ordning som råder nu. I sammanfattningen på sid 33 kan utredaren inte påvisa någon konkret miljönytta ett producentansvar skulle ge. I stället redovisas en stor dos önsketänkande.

Vad utredarna dock inte nämner är att branschen, förutom de dryga 300 miljonerna per år skulle bli skyldig att ta hand om och skydda från väta, är ett textilberg som kan växa sig hur stort som helst. Utredningen har i princip kapitulerat inför den springande punkten, vad ska det bli av allt textilavfall som kommer att samlas in i hela EU? Kommer det visa sig om 15 år att kostnaderna för att ta hand om textilavfallet är oöverstigliga och företagen har inte längre råd att ta ett producentansvar och därför kommer att vägra samla in textilavfall till ingen nytta? Vi förutser att systemet kommer att kollapsa långt tidigare och att vi då får återgå till värmeproduktion enligt nuvarande modell. Den fungerar väl redan nu.

Vi hemställer att utredningen görs om för att undvika ett misslyckande och en onödig belastning på de svenskbaserade textilföretagen.

De är inte de som förorenar.

Göteborg 2021-03-17

Textilimportörerna

Åke Weyler

Ordförande

Louise Winter

Kanslichef